

บทที่ 2

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้มีแนวคิดทฤษฎีหลักที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ทฤษฎีของการกระจายรายได้

2.1.1 การกระจายรายได้

การกระจายรายได้จัดเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของวิชาเศรษฐศาสตร์มาแต่ดั้งเดิม โดยมาจากความหมายของคำว่าเศรษฐศาสตร์คือวิชาที่ศึกษาถึงปัญหาว่าเราจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดผลิตอะไร (what) ผลิตอย่างไร (how) และผลิตเพื่อใคร (for whom) จึงจะได้ประโยชน์มากที่สุด การกระจายรายได้ก็คือการศึกษาเกี่ยวกับส่วนที่ว่าด้วยการผลิตเพื่อใครนั่นเอง David Ricardo (บุญธรรม ราชรักษ์, 2548, หน้า 22) ได้แบ่งปัจจัยการผลิตออกเป็น 3 ชนิดคือ ที่ดิน แรงงานและทุน ผลตอบแทนที่ปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดได้รับมีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือเจ้าของที่ดินได้รับผลตอบแทนในรูปของค่าเช่า ซึ่งแนวคิดของ Ricardo ค่าเช่าของที่ดินเกิดจากความแตกต่างในความอุดมสมบูรณ์และทำเลที่ตั้งของที่ดิน เจ้าของแรงงานได้รับผลตอบแทนในรูปของค่าจ้าง ส่วนเจ้าของทุน Ricardo ถือว่าผู้ประกอบการเป็นเจ้าของทุนด้วย ผลตอบแทนที่เจ้าของทุนจะได้รับคือ ดอกเบี้ยและกำไร ต่อมาตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 Ricardo จึงได้เพิ่มผู้ประกอบการเข้ามาเป็นประเภทของปัจจัยการผลิตอีกประเภทหนึ่ง และได้แยกผลตอบแทนซึ่งแต่เดิมเป็นผลตอบแทนที่เจ้าของทุนได้รับ คือดอกเบี้ยและกำไรออกจากกัน โดยผู้ประกอบการได้รับผลตอบแทนในรูปกำไร ส่วนเจ้าของทุนได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย แนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดความสนใจศึกษาการกระจายรายได้ของกลุ่มปัจจัยการผลิตตามหน้าที่การผลิต (functional distribution income) ต่อมาเมื่อโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากขึ้น รายได้ตามหน้าที่ในการผลิตมีความซับซ้อนมากขึ้น การกระจายรายได้ตามหน้าที่การผลิตจึงได้ลดความสำคัญลง เนื่องจากมีเรื่องการกระจายรายได้อีกประเภทหนึ่งเข้ามาแทนที่คือการกระจายรายได้ระหว่างบุคคล (personal income distribution) หรือการกระจายรายได้ตามขนาดขั้นของผู้มีรายได้ (distribution of income by size) อย่างไรก็ตามการกระจายรายได้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การกระจายรายได้สัมบูรณ์และการกระจายรายได้สัมพัทธ์

1) การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) หมายถึง การคำนวณหา ระดับรายได้ที่เพียงพอที่จะซื้อหาอาหารเพื่อดำรงชีพขั้นต่ำเรียกว่า ระดับความยากจนหรือเส้นความยากจน (poverty line) และหาจำนวนประชากรที่มีระดับรายได้ต่ำกว่าและสูงกว่าเส้นความยากจน ถ้าสัดส่วนของประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนลดลงเมื่อระดับรายได้เฉลี่ยของประชากรสูงขึ้น กล่าวได้ว่า การกระจายรายได้สัมบูรณ์ของประเทศดีขึ้น โดยที่การกระจายรายได้สัมบูรณ์มี แนวความคิดพื้นฐานมาจากการคำนึงถึงสารอาหารที่คนจะได้รับในการดำรงชีพขั้นต่ำซึ่งมีนัก โภชนาการเป็นผู้ที่กำหนด และนักโภชนาการแต่ละคนอาจจะกำหนดระดับสารอาหารขั้นต่ำเพื่อ การดำรงชีพต่างกัน แม้ว่าอาจจะได้มีการปรับปรุงแนวคิดดังกล่าวโดยมีการคำนึงถึงความจำเป็น พื้นฐานอื่น ๆ แต่แนวคิดที่เกี่ยวกับระดับความยากจนยังไม่ชัดเจนว่าจะยอมรับได้เพียงใด ต่อมาเมื่อ ถึงยุคข่าวสารไว้พรมแดน ได้มีผู้เสนอว่า การกำหนดระดับภาวะความยากจนควรจะได้จาก ความเห็นของคนส่วนใหญ่เนื่องจากความจำเป็นในการครองชีพของคนในแต่ละสังคมอาจจะ ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแนวคิดดังกล่าวทำได้ยาก ดังนั้น แนวคิดการกระจายรายได้ สัมพันธ์ซึ่งแสดงการเปรียบเทียบรายได้ของคนในสังคมเดียวกัน โดยไม่ต้องมีการกำหนดระดับใน การเปรียบเทียบ น่าจะแสดงถึงระดับความเป็นอยู่ของประชากรได้ดีกว่าการกระจายรายได้สัมบูรณ์

2) การกระจายรายได้สัมพันธ์ (relative distribution) หมายถึงความแตกต่างของระดับ รายได้ที่ประชากรแต่ละคน หรือแต่ละครัวเรือนในสังคมได้รับ ถ้าระดับรายได้ดังกล่าวมีความ แตกต่างกันมากแสดงว่ามีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้มาก ถ้าทุกคนหรือทุกครัวเรือนมีระดับ รายได้เท่ากัน แสดงว่ามีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์แต่ถ้าในสังคมมีผู้มีรายได้เพียงคนเดียวหรือ ครอบครัวยุติ ในขณะที่ยังมีคนอื่น ๆ หรือครอบครัวอื่น ไม่มีรายได้เลย แสดงว่ามีความไม่เท่าเทียมกัน อย่างสมบูรณ์นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เรียก การกระจายรายได้สัมบูรณ์ (absolute distribution) ว่า ระดับความยากจน และเรียกการกระจายรายได้สัมพันธ์ว่า (relative distribution) ว่าความเหลื่อมล้ำ ในการกระจายรายได้หรือความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ การกระจายรายได้สัมพันธ์สามารถแยก พิจารณาเป็น 2 แบบ ดังนี้คือ

(2.1) การกระจายรายได้ตามหน้าที่การผลิต (functional distribution of income) เป็นการแบ่งรายได้ตามเจ้าของปัจจัยการผลิต คือส่วนที่เป็นเจ้าของที่ดิน เจ้าของทุนและเจ้าของ แรงงาน แต่ในปัจจุบันความหมายของปัจจัยทุนกว้างและมีความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นในการแบ่ง รายได้ตามหน้าที่การผลิต จึงมีการปรับให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันมากขึ้นโดย แบ่งเป็นรายได้ที่เกิดจาก ค่าจ้างและเงินเดือน ทรัพย์สินและการจัดการการค้า เงินโอน เป็นต้นและ เนื่องจากมีข้อสมมติว่า ปัจจัยการผลิตทั้งหมดไม่แตกต่างกัน ดังนั้นในเวลาต่อมานักเศรษฐศาสตร์ จึงให้ความสำคัญกับการกระจายรายได้ตามขนาด มากกว่าการกระจายรายได้ตามหน้าที่การผลิต

(2.2) การกระจายรายได้ตามขนาด (size distribution of income) หรือการกระจายรายได้ส่วนบุคคล (personal distribution of income) หมายถึงการกระจายรายได้ของประชากรผู้มีรายได้ในกลุ่มรายได้ต่างๆ เรียงตามขนาดรายได้ การกระจายรายได้ตามขนาดสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก อธิบายว่าการกระจายรายได้เป็นกระบวนการที่เกิดจากความไม่แน่นอน (stochastic process) ประเภทที่สอง อธิบายถึงการกระจายรายได้ในความหมายของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากร เช่น ความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ภูมิภาค และ การกระจายความมั่งคั่ง เป็นต้น

การกระจายรายได้ตามขนาดมีความสำคัญมากขึ้นในการศึกษาความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ เนื่องจากจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อให้ประชากรได้รับสวัสดิการทางเศรษฐกิจสูงสุดจากทรัพยากรและเทคโนโลยีที่มีอยู่ โดยที่สวัสดิการทางเศรษฐกิจนั้นขึ้นอยู่กับระดับรายได้ ถ้าประชากรในกลุ่มมีขนาดใหญ่และมีระดับรายได้แตกต่างกันมาก การเปลี่ยนแปลงของรายได้ในกลุ่มนั้นจึงน่าจะมีผลต่อความไม่เท่าเทียมกันของรายได้โดยรวมมากกว่ากลุ่มอื่นที่มีขนาดเล็กและมีระดับรายได้แตกต่างกันน้อย ด้วยเหตุนี้ผลของการศึกษาการกระจายรายได้ตามขนาด จะช่วยให้รัฐบาลสามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง

2.1.2 ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม

การพิจารณาสาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันในสังคม พิจารณาได้จากความไม่เท่าเทียมกันในรายได้สองประการ ดังนี้ (บุญธรรม ราชรักษ์, 2548, หน้า 25-26)

1) ความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ อันเกิดจากการใช้แรงงาน รายได้ อันเกิดจากการใช้แรงงาน เป็นแหล่งรายได้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 75-80 ของรายได้ที่ปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้รับในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดบุคคลต่าง ๆ อาจได้รับรายได้จากการใช้แรงงานแตกต่างกัน และเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันเกิดขึ้น ซึ่งจำแนกสาเหตุได้ 4 ประการ ดังนี้

(1.1) ความแตกต่างกันในความสามารถและทักษะของแรงงาน ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานแตกต่างกันซึ่งแสดงได้โดยอุปสงค์ในตลาดแรงงาน กลไกตลาดจะก่อให้เกิดค่าจ้างที่แตกต่างกัน แรงงานที่มีความสามารถและทักษะสูงแสดงให้เห็นว่าผลิตภาพเพิ่มของแรงงานนั้นๆ สูง ความต้องการแรงงานชนิดนี้จึงมีมากแต่อุปทานมีน้อย ค่าจ้างที่แรงงานได้รับจึงสูงกว่าแรงงานทั่วไป และนำไปสู่ความแตกต่างกันในรายได้มากขึ้นเรื่อยๆ

(1.2) ความแตกต่างกันในโอกาสหน้าที่การงาน ความลำเอียงในสังคมที่เกี่ยวกับการจ้างงานซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านสังคม เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันในรายได้ที่บุคคลได้รับ ตัวอย่างของความลำเอียงในตลาดแรงงานเช่น การกำหนดค่าจ้างโดยคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ทำให้คนกลุ่มน้อยในสังคมได้รับค่าจ้างต่ำกว่ากลุ่มคนอื่นๆ

หรือการกีดกันโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยคำนึงถึง เพศ เชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น ทำให้คนบางกลุ่มไม่มีโอกาสก้าวหน้าในสาขาอาชีพเท่าเทียมกับกลุ่มคนทั่วไป

(1.3) ความแตกต่างในความตั้งใจทำงาน ประสบการณ์การทำงานเป็นการเพิ่มทุนของมนุษย์ (Human capital) ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตหรือประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น

(1.4) ความแตกต่างในระดับการศึกษา การผลิตในปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตให้ก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และต้องการใช้แรงงานที่มีความรู้และฝีมือมากขึ้น ความต้องการใช้แรงงานไร้ฝีมือลดน้อยลง ยิ่งการผลิตใช้เทคโนโลยีสูงความต้องการแรงงานที่มีการศึกษาสูงยิ่งมีมากแต่ขณะเดียวกันอุปทานแรงงานประเภทนี้มีน้อย ส่วนแรงงานไร้ฝีมืออุปสงค์ในตลาดมีน้อย แต่ขณะเดียวกันอุปทานมีมาก ความเหลื่อมล้ำของรายได้ก็เกิดขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับที่สูงๆ นั้นก็มาจากกลุ่มของบุคคลในครอบครัวที่มีรายได้สูงอยู่แล้ว เป็นเหตุให้ความเหลื่อมล้ำของรายได้ห่างกันออกไปเรื่อย ๆ

2) ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้อันเกิดจากทรัพย์สิน รายได้จากทรัพย์สินของบุคคลหรือครัวเรือน ประกอบด้วยรายได้จากสองแหล่งใหญ่ ๆ คือ การออมในปัจจุบัน (Current saving) และมรดกตกทอด (inherited wealth) ถึงแม้ว่ารายได้อันเกิดจากทรัพย์สินจะประมาณร้อยละ 20 ของรายได้ประชาชาติก็ตาม แต่ก็ยังเป็นรายได้ที่เป็นต้นเหตุของความไม่เท่าเทียมกันในสังคมที่สำคัญที่สุด รายได้อันเกิดจากทรัพย์สินทั้งสองแหล่งมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

(2.1) การออมในปัจจุบัน เป็นผลรวมของการเลื่อนการบริโภคของบุคคลที่คนทำมาหาได้ในช่วงชีวิตของตน โดยการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งไปเก็บออมแล้วนำเงินออมไปลงทุนในทรัพย์สินต่างๆ ที่ให้ผลตอบแทน อย่างไรก็ตามระดับการออมก็ขึ้นอยู่กับรายได้และรายได้ที่บุคคลหามาได้จะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะถูกจ้างงานในสาขาการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสูง และได้รับผลตอบแทนในอัตราที่สูงเขาจึงแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเป็นการออม ซึ่งเขาเหล่านี้จะเป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีฐานะดีอยู่แล้ว และยังผลตอบแทนการออมในปัจจุบันยิ่งสูงเท่าใด จะยิ่งทำให้ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น

(2.2) มรดกตกทอด ความมั่งคั่งจากมรดกตกทอด มีความไม่เท่าเทียมกันอย่างรุนแรงยิ่งกว่ารายได้ที่ได้มาโดยอาศัยน้ำพักน้ำแรง (earned income) เพราะการสะสมความมั่งคั่งในรูปแบบมรดก เมื่อพิจารณาในด้านของระยะเวลาการถือครองมิได้เป็นช่วงเวลาแห่งชีวิตตนแต่เป็นช่วงเวลาแห่งความยืนยาวของตระกูลที่มีการส่งทอดมรดกจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง ผู้ที่ได้รับมรดกมากถือว่าเป็น โชคชะตาที่ได้มาโดยกำเนิดทำให้ผู้นั้นได้เปรียบบุคคลอื่นตั้งแต่ต้น ยิ่งผลตอบแทนของความมั่งคั่งยิ่งสูงเพียงใด ก็ยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำยิ่งมากขึ้นและจะยิ่งมากขึ้นๆ เมื่อพิจารณาถึงความยาวนานของการครอบครอง

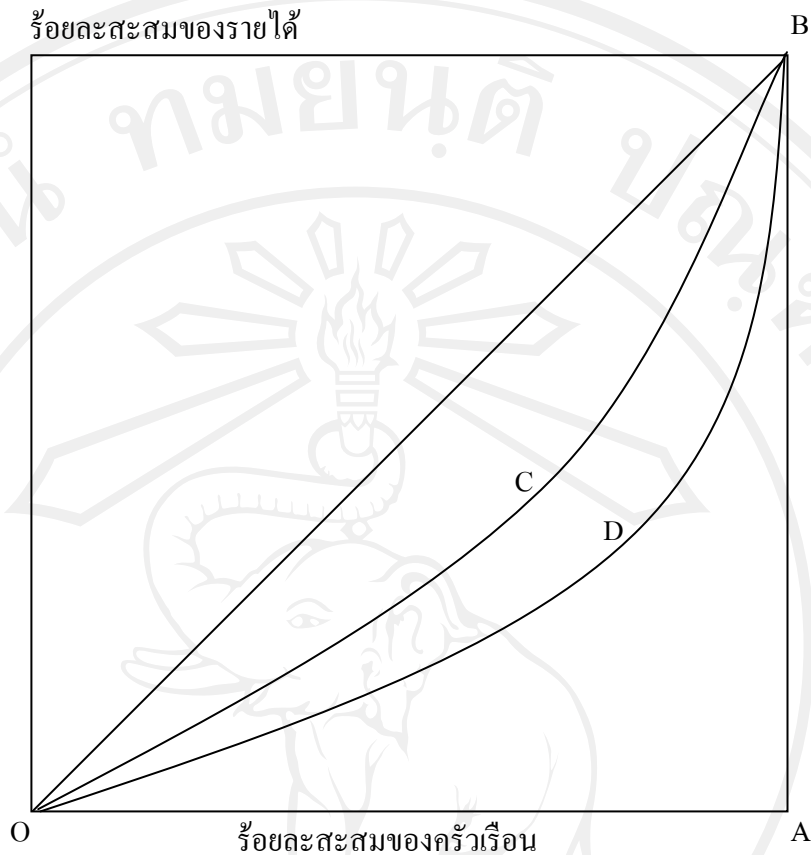
2.1.3 การวัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้

เครื่องมือที่ใช้วัดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ในสังคมที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ เส้น Lorenz (Lorenz curve) ซึ่งเป็นเส้นที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรสองตัวที่แสดงลักษณะการกระจายรายได้ในเชิงกราฟโดยแกนตั้งใช้แทนร้อยละสะสมของรายได้ (cumulative percentage of income received) และแกนนอนใช้แทนร้อยละสะสมของครัวเรือน (cumulative percentage of people or households) (ดูรูป 2.1 ประกอบ) แบ่งกลุ่มครัวเรือนออกเป็น 5 กลุ่มกลุ่มละร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด หรืออาจแบ่งให้ละเอียดกว่านี้ก็ได้กล่าวคือ เราอาจแบ่งย่อยกลุ่มคนยากจนและกลุ่มคนร่ำรวยออกเป็นกลุ่มย่อยๆ กลุ่มคนยากจนก็จะแบ่งย่อยลงไปเป็นร้อยละ 10 กลุ่มคนยากจนที่สุด กลุ่มคนร่ำรวยก็จะแบ่งย่อยเป็นร้อยละ 10 กลุ่มคนที่ร่ำรวยที่สุด หรือเราอาจแบ่งเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดก็ได้ ส่วนแกนตั้งเป็นร้อยละสะสมของรายได้ที่ครัวเรือนแต่ละชั้นรายได้ได้รับ เส้น Lorenz จะเป็นเส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละสะสมของรายได้และร้อยละสะสมของครัวเรือน ซึ่งจัดเรียงจากชั้นรายได้ต่ำสุดถึงชั้นรายได้สูงสุดที่ได้รับ ลักษณะของเส้น Lorenz จะแตกต่างกันออกไปตามสภาพการกระจายรายได้ในสังคม โดยทั่วไปจำแนกได้ 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ เป็นเส้นทแยงมุม เป็นเส้นประกอบมุมฉาก และเป็นเส้นโค้งอยู่ระหว่างเส้นทแยงมุมกับเส้นประกอบมุมฉาก (บุญธรรม ราชรักษ์, 2548, หน้า 27)

กรณีที่ 1 เส้น Lorenz เป็นเส้นทแยงมุม เป็นกรณีที่ลักษณะการกระจายรายได้ในสังคมมีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์เส้น Lorenz จะเป็นเส้น 45 องศาหรือเส้นทแยงมุม OB ในภาพ 1 สภาพความเป็นอยู่ในสังคมมีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์กล่าวคือทุกร้อยละ 20 ของครัวเรือนมีส่วนแบ่งรายได้ร้อยละ 20 ของรายได้ทั้งหมด

กรณีที่ 2 เส้น Lorenz เป็นเส้นประกอบมุมฉาก เป็นกรณีการกระจายรายได้ในสังคมไม่เท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์กล่าวคือร้อยละ 1 ของกลุ่มคนที่ร่ำรวยที่สุดได้รับรายได้ทั้งหมดเส้น Lorenz จะทับเส้นประกอบมุมฉาก ในกรณีนี้แสดงว่าตั้งแต่ร้อยละ 0-99 ของประชากรไม่มีรายได้เลย

กรณีที่ 3 เส้น Lorenz เป็นเส้นโค้งอยู่ระหว่างเส้นทแยงมุมกับเส้นประกอบมุมฉาก เป็นกรณีที่การกระจายรายได้ในสังคมมีความไม่เท่าเทียมกัน อันเป็นลักษณะปกติที่ปรากฏอยู่จริงในสังคม เส้น Lorenz จะเป็นเส้นโค้งอยู่ระหว่างเส้นความเท่าเทียมกันหรือเส้นทแยงมุมกับเส้นประกอบมุมฉาก ถ้าการกระจายรายได้ในสังคมมีความเหลื่อมล้ำกันมากเพียงใด เส้น Lorenz จะยิ่งห่างออกจากเส้นความเท่าเทียมกันมากขึ้นเพียงนั้น จากภาพ 1 เส้น OCB การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากกว่าเส้น ODB การที่เส้น Lorenz ออกจากเส้นความเท่าเทียมกันมากเท่าใด ย่อมแสดงว่าครอบครัวส่วนใหญ่ (คนยากจน) มีรายได้น้อย และครอบครัวส่วนน้อย (คนร่ำรวย) มีรายได้รวมกันแล้วมากกว่าโดยเปรียบเทียบเพียงนั้น

ที่มา การคลังว่าด้วยการกระจายความเป็นธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 4, หน้า 27),
โดยบุญธรรม ราชรักษ์, 2548, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รูป 2.1 เส้น Lorenz

ลักษณะของเส้น Lorenz ที่กล่าวมานี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบระดับความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ของประเทศเดียวกันหรือสังคมเดียวกันแต่ช่วงเวลาต่างกัน หรืออาจนำไปเปรียบเทียบลักษณะการกระจายรายได้ของประเทศต่าง ๆ ในช่วงเวลาเดียวกันก็ได้ อย่างไรก็ตาม การเปิดเผยข้อมูลโดยผ่านทางเส้น Lorenz จะต้องตีความอย่างระมัดระวัง ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการแรก เส้น Lorenz เพียงแต่แสดงให้เห็นระดับของความไม่เท่าเทียมกันเชิงสัมพัทธ์เท่านั้น มันมิได้บ่งบอกฐานะของบุคคลว่าร่ำรวย หรือ ยากจนเพียงใดในแง่ของรายได้สัมบูรณ์ กล่าวคือ เส้น Lorenz เส้นใดเส้นหนึ่ง อาจชี้ให้เห็นว่าร้อยละ 20 ของครัวเรือนชั้นรายได้ต่ำสุดได้รับส่วนแบ่งรายได้เพียงร้อยละ 5 ของรายได้ทั้งหมดแต่มิได้บ่งบอกว่าร้อยละ 5 ของรายได้ทั้งหมดที่ร้อยละ 20 ที่ครัวเรือนชั้นรายได้ต่ำสุดได้รับนั้นสูงหรือต่ำในแง่ของรายได้สัมบูรณ์ซึ่งร้อยละ 5 ที่ได้รับนั้น อาจสูงพอที่จะทำให้ทุกคนได้บริโภคอาหารอย่างครบถ้วน มีบ้านเรือนอยู่อาศัย

อย่างสบาย และมีเสื้อผ้าสวมใส่อย่างเพียงพอ หรืออาจอยู่ในสภาพที่ขาดแคลนปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพก็ได้

ประการที่สอง เส้น Lorenz มิได้พิจารณาการเคลื่อนย้ายของบุคคลระหว่างชั้นรายได้ กล่าวคือเส้น Lorenz แสดงให้เห็นว่า รายได้ถูกแบ่งสรรสู่ครัวเรือนชั้นรายได้ต่างๆ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งอย่างไร แต่เมื่อเวลาผ่านไปจะเกิดการเคลื่อนย้ายของบุคคลระหว่างชั้นรายได้เกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มร้อยละ 10 ผู้มีรายได้ต่ำสุดอันเนื่องมาจากอายุยังน้อย ย่อมได้รับค่าจ้างต่ำแต่เมื่อเวลาผ่านไปวัยสูงขึ้น ความชำนาญงานมากขึ้น ย่อมได้ค่าจ้างสูงขึ้น และจะลดลงเมื่อเกษียณจากงาน รูปแบบรายได้ตามช่วงชีวิตที่กล่าวมานี้ครัวเรือนจะหมุนเวียนในการกระจายรายได้ของเขา แต่เส้น Lorenz จะแสดงข้อมูลภาคตัดขวาง (cross section) ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น

2.1.4 การใช้ดัชนีวัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้

การนำดัชนีต่าง ๆ มาใช้วัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้นั้น อาจทำได้ทั้งการวัดในภาพรวม แยกวิเคราะห์เป็นกลุ่มย่อย เช่น ภูมิภาค อาชีพ อายุ ภาคการผลิต ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ฯลฯ และแยกวิเคราะห์ตามแหล่งที่มาของรายได้เช่น รายได้จากแรงงาน รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากกำไร เป็นต้น ดัชนีวัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ positive measures และ normative measures ดังนี้ (บุญธรรม ราชรักษ์, 2548, หน้า 42-44)

1. Positive Measures เป็นดัชนีที่วัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้โดยใช้สถิติและไม่ได้นำเอาแนวความคิดสวัสดิการทางสังคมมาใช้อย่างชัดเจน ซึ่ง ได้แก่พิสัย, ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ยสัมพัทธ์, ความแปรปรวน และสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน, Gini และ Shorrocks ดังนี้

1.1) พิสัย (Range-R) คือ ผลต่างระหว่างค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด

$$R = Y_{\max} - Y_{\min}$$

วิธีนี้มีข้อบกพร่อง คือมีการพิจารณาเฉพาะรายได้สูงสุด (Y_{\max}) และต่ำสุด (Y_{\min}) เท่านั้น ดังนั้นจึงละเลยค่าของข้อมูลอื่น ๆ โดยเฉพาะการวัดการกระจายเมื่อข้อมูลมีขนาดใหญ่ ค่าที่ได้จึงไม่มีประโยชน์เท่าที่ควร

1.2) ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ยสัมพัทธ์ (The Relative Mean Deviation--M) คือ ค่าเฉลี่ยสัมบูรณ์ของส่วนเบี่ยงเบนไปจากระดับรายได้เฉลี่ย เทียบกับค่าส่วนเฉลี่ยเลขคณิต

$$M = \frac{\sum_{i=1}^n \mu - X_i}{n\mu}$$

ค่าที่ได้แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของรายได้รอบ ๆ รายได้เฉลี่ย ค่า M จะน้อยถ้า รายได้ของแต่ละรายอยู่ใกล้ๆ รอบ ๆ ค่าเฉลี่ย และจะมากถ้ารายได้แต่ละรายอยู่ห่างจากค่าเฉลี่ยมาก ข้อจำกัดของวิธีนี้คือ ส่วนเฉลี่ยแบบเลขคณิตของระยะข้อมูลทุกตัวในกลุ่มเบี่ยงเบนไปจากค่าเฉลี่ยของข้อมูลกลุ่มนั้น โดยไม่คำนึงถึงเครื่องหมาย

1.3) ความแปรปรวน (Variance--V) และสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (Coefficient of Variance--C.V.)

ความแปรปรวน คือ ค่าของส่วนเฉลี่ยเลขคณิตของกำลังสองของผลต่างระหว่างค่าของข้อมูลแต่ละค่ากับส่วนเฉลี่ยเลขคณิต

$$\sigma^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (\mu - X_i)^2}{n}$$

สัมประสิทธิ์ความแปรปรวน คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเทียบกับค่าส่วนเฉลี่ยเลขคณิต

$$CV = \frac{\sigma}{\mu}$$

ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนที่คำนวณได้อาจได้ค่าเท่ากัน ณ ระดับการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ไม่เหมาะสมที่จะใช้วัดความไม่เท่าเทียมกัน

1.4) Gini เป็นดัชนีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่มีผู้นิยมใช้กันมาก แม้ว่าจะเป็นที่ทราบกันดีว่า Gini ไม่ได้แสดงสวัสดิการทางสังคมที่เพิ่มขึ้น การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิของการกระจายรายได้กระทำได้โดยการรวมเอาพื้นที่สี่เหลี่ยมและสามเหลี่ยมที่สร้างขึ้นจากจุดโคออร์ดิเนตภายใต้เส้นLorenzจากนั้นก็คูณเนื้อที่ด้วยสอง แล้วนำไปลบออกจากพื้นที่สี่เหลี่ยมจัตุรัส ซึ่งมีค่าเท่ากับหนึ่ง ส่วนที่เหลือจะเท่ากับสองเท่าของพื้นที่ระหว่างเส้นแห่งความเท่าเทียมกันกับเส้นLorenzซึ่งก็คือค่าสัมประสิทธิ์จีนินั่นเอง ดังแสดงให้เห็นได้ ดังภาพที่ 2.2 แนวคิดข้างต้นสามารถเขียนเป็นสูตรการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ได้ดังนี้

$$G = 1 - 2 \left[\sum_{i=1}^n (f_i - f_{i-1})(y_{i-1}) + \frac{1}{2} \sum_{i=1}^n (f_i - f_{i-1})(y_i - y_{i-1}) \right]$$

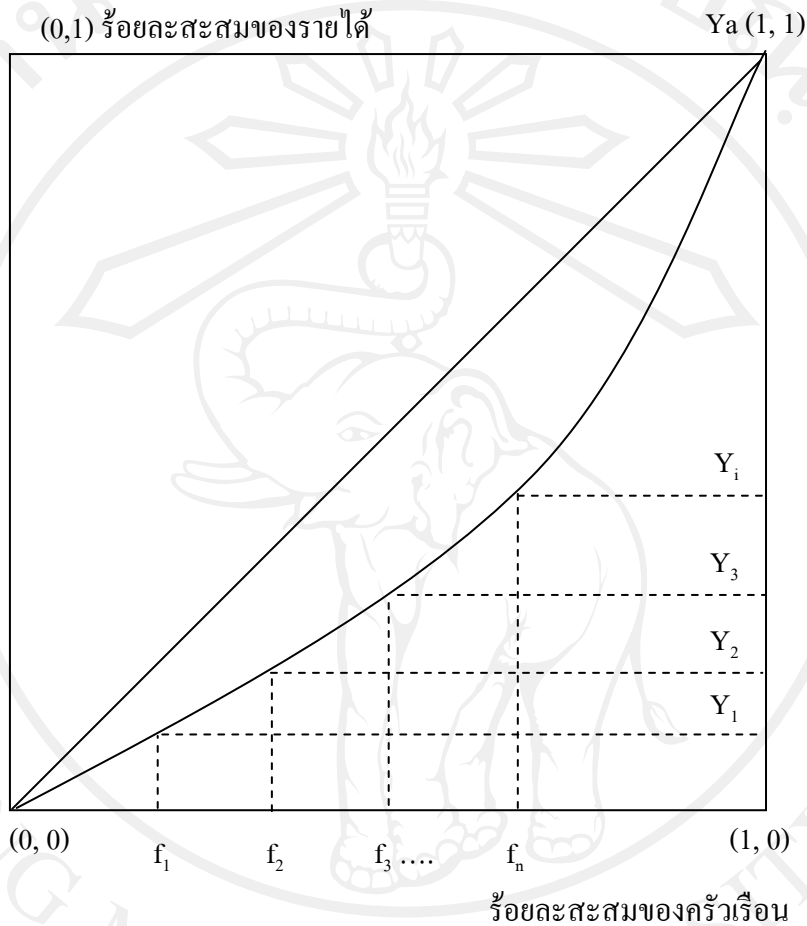
โดยที่

G = ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ

f_i = ความถี่สะสมของจำนวนครอบครัวซึ่งมีรายได้ระดับ i

y_i = ความถี่สะสมของรายได้ทั้งหมดของครอบครัวซึ่งมีระดับ i

i = จำนวนชั้นของรายได้ มีค่าตั้งแต่ 1 ถึง n โดยที่ n เป็นจุดสุดท้ายของเส้น Lorenz

ที่มา การคลังว่าด้วยการกระจายความเป็นธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 4, หน้า 44),

โดยบุญธรรม ราชรักษ์, 2548, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รูป 2.2 เส้น Lorenz และวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ

สัมประสิทธิ์จีนิมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 เมื่อ Gini มีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่า มีความเท่าเทียมกันของรายได้อย่างสมบูรณ์และเมื่อ Gini มีค่าเท่ากับ 1 แสดงว่ามีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้อย่างสมบูรณ์ นั่นคือรายได้ทั้งหมดของคนในสังคมหรือของประเทศเป็นของคนเพียงคนเดียว ซึ่งทั้งสองกรณีข้างต้นนั้น ในโลกของความเป็นจริงไม่อาจเกิดขึ้นได้และเมื่อ Gini มีค่ามาก แสดงว่ามีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้มากอย่างไรก็ตามดัชนี Gini มีข้อบกพร่อง ดังนี้

(1) ดัชนี Gini สามารถนำมาใช้วัดความไม่เท่าเทียมกันอย่างกว้าง ๆ เท่านั้น เนื่องจากในกรณีที่เส้น Lorenz ตัดกันไม่อาจบอกได้ว่าเส้น Lorenz เส้นใด แสดงความไม่เท่าเทียมกันของ

รายได้มากกว่าหรือน้อยกว่ากัน ดังนั้นความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่ต่างกัน จึงอาจให้ค่า Gini ที่เท่ากันได้

(2) ดัชนี Gini เหมาะที่จะใช้วัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในกลุ่มคนที่มีรายได้สูง เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงรายได้ของคนที่อยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ Gini น้อยกว่าคนที่มีรายได้สูง จึงไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งประชากรมีรายได้ค่อนข้างต่ำ

(3) ไม่สามารถนำมาแยกส่วนเพื่อหาสาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันได้

1.5) ดัชนี Shorrocks Order Two (I_2) สามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้ สมมติให้ $Y = (Y_1, Y_2, Y_3, Y_4, \dots, Y_n)$ เป็นเซตของรายได้เรียงลำดับจากน้อยไปหามากของประชากร N คน ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ M ดัชนี Shorrocks Order Two (I_2)

$$I_2 = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{N} \right) \sum_i \left[\left(\frac{Y_i}{M} \right) - 1 \right]^2$$

โดยที่

$I =$ ค่าดัชนี Shorrocks Order Two

$Y_i =$ รายได้ของประชากร i

$N =$ จำนวนประชากร

$M =$ รายได้เฉลี่ย

และ $0 \leq I_2 \leq \frac{N-1}{2}$ ค่าที่สูงกว่าหมายถึง มีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้มากกว่า

2. การวัดความไม่เท่าเทียมกันแบบ Normative Approach ได้สร้างวิธีการวัดความไม่เท่าเทียมกันที่อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดเกี่ยวกับฟังก์ชันสวัสดิการสังคม ในที่นี้จะกล่าวถึงวิธีการในแนวนี่ที่สำคัญเพียง 2 วิธี คือวิธี Dalton และวิธีของ Atkinson

2.1) วิธีการวัดของ Dalton (อ้างอิงใน บุญธรรม ราชรักษ์, 2548, หน้า 44) ได้เสนอแนวความคิดการวัดความไม่เท่าเทียมกันว่า การวัดความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจต้องมีความเกี่ยวข้องกับสวัสดิการทางเศรษฐกิจ ดังนั้น เขาได้นิยามความไม่เท่าเทียมกันว่า เป็นสัดส่วนของสวัสดิการทางเศรษฐกิจทั้งหมดที่สังคมจะบรรลุถึงได้ภายใต้การกระจายรายได้ที่กำหนดให้

$$D = \frac{nU(\mu)}{\sum_{i=1}^n U(x_i)}$$

โดยกำหนดให้ $U(\mu)$ และ $U(x_i)$ เป็นฟังก์ชันอรรถประโยชน์ รายได้เฉลี่ย (μ) และ
 ณ ระดับรายได้ของแต่ละบุคคล (x_i) ตามลำดับ

2.2) วิธีการวัดของ Atkinson (อ้างถึงใน บุญธรรม ราชรักษ์, 2548, หน้า 44) ได้เสนอ
 แนวความคิดเกี่ยวกับสมการการกระจายอย่างเท่าเทียมกันของระดับรายได้ (X_{EDE}) โดยที่ X_{EDE} คือ
 ระดับของรายได้ต่อหัวถ้าระดับการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันแล้ว จะทำให้สวัสดิการรวม
 เท่ากับสวัสดิการทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดยการกระจายรายได้ที่เป็นจริงซึ่ง Atkinson ได้นิยามวิธีการวัด
 ความไม่เท่าเทียมกัน ดังนี้

$$A = 1 - \frac{X_{EDE}}{\mu}$$

ถ้าฟังก์ชันสวัสดิการสังคม กำหนดว่าความไม่เท่าเทียมกันเป็นค่าคงที่ (ϵ) การ
 วัดความไม่เท่าเทียมกันแบบ Atkinson จึงเขียนได้ดังนี้

$$A = 1 - \left[\sum_{i=1}^n \left(\frac{(X_i)^{1-\epsilon} f_i}{\mu} \right)^{\frac{1}{1-\epsilon}} \right]$$

โดยที่

X_i = รายได้ของคนที i

f_i = ความถี่สัมพัทธ์ของประชากรที่มีรายได้เท่ากับ X_i

ϵ = ตัวคงที่

การวัดความไม่เท่าเทียมกันแบบ Normative ทั้งสองวิธีนี้ ผู้ที่จะนำมาใช้จะต้องมีพื้น
 ความรู้เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และสวัสดิการทางเศรษฐกิจดังนั้นจึงไม่ใช่วิธีที่จะ
 นำมาใช้กันทั่วไปในทางปฏิบัติ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิณา เทพช่วยสุข (2539) ทำการศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนในประเทศไทย
 ระหว่างพ.ศ.2529-2535 โดยจำแนกเป็นรายภาคและเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือน
 ระหว่างภาคต่างๆในประเทศไทย การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม
 ของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตั้งแต่พ.ศ.2529-2535 โดยทำการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาเพื่อ
 ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของครัวเรือนในประเทศไทย และการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ
 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความผันแปรและการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยกับมัช
 ฐานของรายได้เฉลี่ยเพื่อวัดการกระจายรายได้ของครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าในพ.ศ.2535 การกระจายรายได้ของครัวเรือนโดยรวมทั้งประเทศ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ มีการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันน้อยลงจากพ.ศ. 2529 ยกเว้นกรุงเทพฯและภาคกลางที่มีการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น

ศิรินคร เอียบศิริเมธี (2544) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มของความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของครัวเรือนในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2539 และหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนทั่วราชอาณาจักร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยวัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีนิและทำการศึกษานโยบายที่มีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้

ผลการศึกษาพบว่าการกระจายรายได้ในภาพรวมของประเทศมีแนวโน้มของความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ที่ดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงวิกฤตการณ์ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์จีนิในปี พ.ศ. 2539 เท่ากับ 0.389 ลดลงเป็น 0.362 ในปี พ.ศ. 2541

เมื่อพิจารณาถึงการกระจายตัวของค่าสัมประสิทธิ์จีนิของแต่ละภาคพบว่า ภาคใต้เป็นภาคที่มีการกระจายตัวของรายได้ที่ทั่วถึงและสัมพันธ์กันทั้งสองปีที่ทำการศึกษา ในขณะที่ภาคกลางมีโครงสร้างของรายได้ที่ดีกว่า เนื่องจากการกระจายตัวของรายได้ในแต่ละจังหวัดดีกว่า ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แสดงถึงพัฒนาการที่เด่นชัดในด้านการกระจายรายได้ โดยพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์จีนิที่ลดลงมากกว่าร้อยละ 11 โดยลดลงจาก 0.391 เป็น 0.354 นอกจากนี้ความแตกต่างของการกระจายรายได้ในแต่ละจังหวัดมีแนวโน้มที่ลดลงในปี พ.ศ. 2541 แสดงให้เห็นถึงการลดลงของความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันระหว่างภาค

เมื่อพิจารณาภายในจังหวัดแล้วจากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 84 ของจังหวัดทั้งหมดมีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น ซึ่งพิจารณาจากค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์จีนิที่ลดลงในปีพ.ศ.2541 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2539 นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของจังหวัดนั้นอยู่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยมาก รวมทั้งการกระจายตัวของค่าสัมประสิทธิ์จีนิของจังหวัดมีลักษณะที่เป็นปกติมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามมีเพียง 13 จังหวัดที่พบว่ามีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ที่สูงขึ้น

ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญของการเจริญเติบโตของผลผลิตมวลรวมของจังหวัดและการลดลงของการว่างงานที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้

ไข่มุก บุญส่ง (2550) ได้ทำการศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนและวัดภาวะความยากจนของครัวเรือนในจังหวัดกาญจนบุรีในช่วงปี พ.ศ. 2541-2547 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนจังหวัดกาญจนบุรี ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี และข้อมูลด้านความยากจนจากสำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระหว่างปี 2541-2547 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการหาความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ และวัดภาวะความยากจนด้วยวิธีการหาสัดส่วนคนจน

ผลการศึกษาพบว่าครัวเรือนในจังหวัดกาญจนบุรี มีแนวโน้มของการกระจายรายได้ที่แย่ลงตลอดปี พ.ศ.2541-2545 โดยในปีพ.ศ.2545 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิมีค่าสูงที่สุด แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันของรายได้มากที่สุด แต่ครัวเรือนมีความเท่าเทียมกันของรายได้มากขึ้นในปี พ.ศ.2547 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์จีนิมีค่าน้อยกว่าทุกปี สำหรับภาวะความยากจนพบว่าแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปี และในปี พ.ศ. 2547 สัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 10.91 ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้ที่ไม่เกินร้อยละ 12

นภัสสร หอมวงศ์ (2551) ได้ทำการศึกษาการกระจายรายได้ของครัวเรือนในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2541-2550 โดยจำแนกเป็นรายภาคและทำการเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนระหว่างภาคต่างๆ ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2541-2550 โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อทราบถึงสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของครัวเรือนในประเทศไทยและการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความผันแปรและการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยกับมัธยฐานของรายได้เฉลี่ยเพื่อวัดการกระจายรายได้ของครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่าในปี พ.ศ. 2550 การกระจายรายได้ของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยที่ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือมีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น ยกเว้นกรุงเทพฯ และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ (นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) มีการกระจายรายได้เท่าเทียมกันน้อยลง

ทวีศักดิ์ หมั่นเจริญจิต (2553) ได้ทำการศึกษาลักษณะการกระจายรายได้ในประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ.2541-2550 โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลราย 2 ปีและแบ่งการศึกษาเป็น 4 ภาคได้แก่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยใช้จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนราธิวาส และกรุงเทพมหานครเป็นตัวแทนศึกษาแต่ละภาค

ผลการศึกษาพบว่าการกระจายรายได้ในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเท่าเทียมกันมากขึ้น ยกเว้นภาคเหนือ ที่มีการกระจายรายได้เท่าเทียมกันน้อยลง และในส่วนของสัดส่วนของคนจนนั้นก็ มีจำนวนลดลงเรื่อยๆ